Is de vijfvingertest een geschikte methode om leerlingen zelf te laten bepalen of een boek aansluit bij hun leesvaardigheid?

Beantwoord door Sietske Walda (antwoordspecialist) en José Mulder (kennismakelaar Kennisrotonde)

25 augustus 2023

KR.1784

Kort antwoord

De vijfvingertest is een strategie die bedoeld is om leerlingen te helpen zelf te beoordelen of het boek dat zij kiezen aansluit bij hun leesvaardigheidsniveau. Deze test wordt veelvuldig in de praktijk ingezet en wordt door bijvoorbeeld bibliotheken aangeraden. Er blijkt geen wetenschappelijk onderzoek gedaan te zijn naar het gebruik en effect ervan. Er kunnen dan ook geen uitspraken gedaan worden over de geschiktheid van de methode.

Antwoord

De vijfvingertest wordt in het onderwijs regelmatig ingezet als strategie om leerlingen zelf te laten bepalen of het tekstniveau in een boek past bij hun vaardigheden.

De vijfvingertest is beschreven door Tracy Baker, een leerkracht basisonderwijs in de Verenigde Staten (Baker, in Johnson & Blair, 2003). Zij leerde haar leerlingen de *five finger rule* als onderdeel van een leesprogramma waarin zij bewuste lezers werden. Het is een strategie die bedoeld is om leerlingen zelf te laten beoordelen of het boek dat zij kiezen op het juiste niveau is (Johnson & Blair, 2003). De Nederlandse vertaling in “vijfvingertest” kan tot verwarring leiden omdat het geen test is waarmee iets gemeten kan worden, maar gezien moet worden als een strategie of vuistregel.

De strategie werkt als volgt: leerlingen slaan het boek open op een willekeurige bladzijde. Tijdens het lezen van de bladzijde tellen zij op hun vingers hoeveel woorden ze moeilijk vinden. Wanneer ze vijf of meer vingers opsteken na het lezen van de bladzijde is het boek te moeilijk. Bij twee of drie vingers is het niveau van het boek precies goed. Wanneer ze geen moeilijke woorden zijn tegengekomen is het boek te makkelijk. Voor leerlingen in de fase van het aanvankelijk lezen (wanneer het decodeerproces nog niet vloeiend verloopt) wordt een andere vuistregel aangehouden: *drie* moeilijke woorden per bladzijde is dan te moeilijk (Allington, 2006).

Wat “een moeilijk woord” is, is voor meerdere interpretaties vatbaar. Woorden kunnen moeilijk zijn om te decoderen (technisch lezen, zoals bijvoorbeeld Allington (2006) beschrijft). Maar woorden die een onbekende of moeilijke betekenis hebben zijn ook moeilijk om te lezen (zoals bijvoorbeeld Johson & Blair (2003) beschrijven). Wanneer een leerling een grote woordenschat en/of voorkennis over het onderwerp heeft zal het boek dus makkelijker te lezen zijn. Ook interesse speelt een rol: wanneer een leerling een

hoge motivatie heeft om meer over het onderwerp te weten te komen, zal hij minder snel gefrustreerd worden door moeilijke woorden. Een bladzijde met vijf of meer moeilijke woorden zou dan niet te moeilijk hoeven zijn (Reutzel & Juth, 2014).

Doel van de vijfvingertest is te voorkomen dat een leerling een te moeilijk boek kiest voor het zelfstandig (stil)lezen. Wanneer een leerling oefent met een te moeilijk boek bestaat namelijk het risico dat de leesmotivatie daalt (zie bijvoorbeeld Willingham, 2017). Uit onderzoek blijkt bovendien dat leerlingen zelf een boek laten kiezen de betrokkenheid van leerlingen verhoogt, en daarmee ook de leesmotivatie (Johnson & Blair, 2003). Er zijn legio methodes en formules om de leesbaarheid van een tekst te bepalen (zie bijvoorbeeld Allington, 2006), maar de vijfvingertest is de enige gedocumenteerde concrete vuistregel die door leerlingen zelf gebruikt kan worden.

De vijfvingertest wordt in de praktijk van het klaslokaal veelvuldig toegepast en wordt ook aangeraden door Makkelijk Lezen Plein en verschillende bibliotheken.

Er is geen wetenschappelijke basis voor de test (Allington, 2006). Voor zover bekend is er geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het gebruik en/of het effect ervan. Het is dan ook onduidelijk of de vijfvingertest een geschikte strategie is om leerlingen zelf te laten bepalen of een boek aansluit bij hun leesvaardigheid.

Geraadpleegde bronnen

Allington, R.L. (2006). *What really matters for struggling readers. Designing research-based programs. Third edition.* Pearson.

Johnson, D. & Blair, A. (2003). The importance and use of student self-selected literature to reading engagement in an elementary reading curriculum. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts, 43*, 180-202.

Reutzel, D.D. & Juth, S. (2014). Supporting the development of silent reading fluency: An evidence-based framework for the intermediate Grades (3-6). *International Electronic Journal of Elementary Education, 7*, 27-46.

Willingham, D. T. (2017). *The reading mind: A cognitive approach to understanding how the mind reads.* Jossey-Bass.

Meer weten?

het Makkelijk Lezen Plein

Over deze vraag

Opgesteld door:	Sietske Walda (antwoordspecialist) en José Mulder (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	docent lerarenopleiding
Onderwijssector:	Basisonderwijs
Trefwoorden:	vijfvingertest, stillezen, boekpromotie
Referentie:	Kennisrotonde. (2023) *Is de vijfvingertest een geschikte methode om leerlingen zelf te laten bepalen of een boek aansluit bij hun leesvaardigheid?* (KR 1784)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.